

13. 4. 1978

DEVETNAJSTO GLEDALIŠKO SARAJEVO

DVE ZLATI LOVORIKI ZA SLG

POMEMBEN USPEH CELJSKEGA GLEDALIŠČA NA MES 78

Devetnajsti festival malih in eksperimentalnih scen v Sarajevu je ponovno opozoril s svojo vsebino na značilnosti našega spremljanja gledališkega eksperimenta in male scene. Življenje in delo obeh opredelitev je namreč zelo pomembno za kontinuiran razvoj gledališkega ustvarjanja. Za Slovenijo lahko brez težav ugotovljamo, da so takoiimenovane male scene doslej v ustvarjalnem deficitu, ali točneje, takoiimenovane izveninstitucionalne gledališke tvorbe ne živijo polnokrvno življenje. Menda je hotel letošnji sarajevski selektor, skopski režiser Slobodan Unkovski pripeljati v Sarajevo predstave samih takih malih scen, pa je najbrž praksa pokazala, izkušnja tudi, da bi festivala potemtaka ne bilo. Vsaj ne s takim številom predstav kot smo jih videli, niti v takem kakovostnem razponu.

Na festivalu je bil tudi poseben posvet z delovnim naslovom »Režiser v komornem in eksperimentalnem gledališču«, ki seveda ni dal eksaktnega odgovora na večno dilemo, kaj je eksperiment, v gledališču in dramatik zlasti. Stvar se je sicer pomaknila na boljše toliko, da je postalo pojmovanje eksperimenta sestavni del razmišljanja ustvarjalne kontinuitete, ki je nujna za vsako gledališko hišo, ki je programsko, umetniško in še kako zastavila svoj repertoarni razvoj v smislu družbene angažiranosti in odpiranju novih estetskih, umetniških in idejnopolitičnih sporočilnosti, po katere hodi občinstvo v gledališča.

Predstava Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja Čarovnica iz Zgornje Davče je pomenila na sarajevskem festivalu pravo gledališko doživetje, kjer so mnogi videli več elementov eksperimenta. Najprej v pisanju avtorja drame Rudija Selige, ki je na svojstven dramski pristop v slovenskem prostoru obelodanil odnos do malomeščanske in takoiimenovane potrošniške družbe. Zanimiv je predvsem njegov način uvažanja Derrinke v ta svet, v katerega pride iz svoje nepokvarjene elementarnosti, kjer se začenja njena prevzgoja in se končuje s Straussovim valčkom, ki ga tudi mi vsako leto poslušamo v direktnem prenosu po TV z Dunaja. No, nekateri so ta svet napak razumeli in so ga skušali braniti celo z Marxovo teorijo o materializmu, eksistenci, vsakodnevnem kruhu itd. Brez dvoma pa gre za doslej najbolj zanimivo podan tekst o nakazanem problemu, o robu dveh svetov. Ta tekst izstopa ravno zaradi svoje poetičnosti, groteske, eksperimenta v pisanju zaradi podajanja vrste sociološko zanimivih problemov, privlačnih za raziskave, še bolj pa za režiserja, da v njih najde prenekatero mo-

žnost dobre »izdaje« avtorja teksta v svojem odrskem prevodu seveda.

V tem je dragocenost celjskega gledališkega eksperimenta, ki ga je osvetlil na odrskih deskah režiser Dušan Jovanovič in s svojim konceptom vnesel v sarajevski festival očarljivost, ki je priklenila številne gledalce tudi na stojiščih do zadnje sekunde predstave z zadržanim dihom.

Zato je čudno, da festival, ki podeljuje tudi nagrade za tekste, ne poskrbi za prevode. Najbrž je zaradi tega celjska predstava okrnjena še za kakšno nagrado. Žirija ne bi smela delati brez prevodov, če že odloča tudi o tekstualnem Dejstvo je tudi, da takšen teater, kakršnega uprižarja SLG v zadnjih letih, polni gledališke dvorane s tistim žarom, ki je močno gledljiv, tudi angažiran in za gledalca privlačen. Poglejmo izjave gledalcev, neposredno po predstavi v ponedeljek zvečer: Igor Čokorilo, študent: »Predstava mi je bila v začetku nejasna, morda zaradi jezika, toda zaključek je odpravil vse dileme, tisto pa, kar je hotela predstava pokazati, se je na koncu tudi pokazalo.« Duško Dimitrovič, novinar: »Zelo dobra predstava, v kateri so vsi elementi gledališkega jezika, usklajeni na zelo inventiven način.« Muhamed Kapić, uslužbenec: »Ne vem, kdaj sem gledal boljšo predstavo. Ob pravem eksperimentu je to tudi še izreden spektakel.« Mišo Bušić, direktor Pozorišta mladih v Sarajevu: »Zame je to predstava, kakršne redko videvamo na odrih. Simfonija gibov, igrem besedila, glasbe, vse, kar ustvarja pravo gledališče. Zares, izredna predstava.« Jasna Diklić, igralka: »Popolno!« Azra Čolić, študentka: »Od Duška Jovanovića sem taklo predstavo tudi pričakovala, ker nas je na to navadil.«

Vsi brez izjeme so v Sarajevu občudovali Milado Kalezić, ki je s svojo odrsko igro naravnost očarala gledalce, ki niso skoparili z aplavzom na odprti sceni. Kritika je zelo dobra ocenila nastop celega ansambla (Bruno Baranovič, Jasna Šmid, Zvone Agrež), plesalskega plesnega gledalca pevke gimnazijskega pevskega zboru. Posebno pozornost je tudi vzbudila scena Mete Hočvarjeve, lučna oprema Chris Johnsonove in koreografija Nade Kokotović.

Zlati lovorjev venec za igro Milade Kalezić in režijo Dušana Jovanovića je priznanje ustvarjanju. Kot je igralka sama dejala, ni razlike med eksperimentalno in klasično igro. Igra je igra in od igralca (režiserja tudi, seveda) je odvisno, od njegovega notranjega odnosa, vživetja, kako bo sproti oblikoval svoj igralski lik. All je to eksperiment, ali je to či-

sto navaden sestavni del igre niti ni v tem trenutku toliko važno. Na vseh gledaliških festivalih Celjani žanjejo priznanja za kolektivno igro, ko je ves ansambel na tisti profesionalni višini, ki zagotavlja ob dobrem tekstu in režiji predstavo, ki se je vsi že vnaprej veselijo. V Sarajevu je bilo letos precej govora o odnosih med režiserjem in igralci. O vlogi režiserja, njegovemu vplivu, avtoriteti če hočemo, njegovi nezmotljivosti. To so vprašanja, ki so bila močno prisotna in na katera je težko dati odgovor. Jasno je le eno: s poglobljenim delom, z ustvarjalnim odnosom vseh do gledališkega dela, lahko nastaja gledališka predstava. To je celjski gledališki ansambel že velikokrat dokazal. Kajti brez tega bi ne imeli takih predstav, kot jih imajo.

Še na nekaj je treba opozoriti. V gledališkem življenju je moč marsikdaj čuti o problemu jezikovnih pregrad. Tako tudi v Sarajevu, kjer predstav ne prevajajo tako kot v Novem Sadu na Sterijinem pozorju. Toda zanimivo je to, da nekaterim manjkajo prevodi zato, da bi boljše razumeli predstavo, ker pravijo: nismo čuli be-

sed, ne razumemo predstave! Večina pa pravi: nismo razumeli vseh besed, toda predstavo, njemo sporočilo smo razumeli. Je že dobro, če je prevod pri roki, ne more pa biti jezik, njegovo nerazumevanje izgovor za nerazumljivost predstave. Če kdo ni razumel poetičnih Darinkinih besed, mu je bila na voljo njena igra, njen ples, njena druga izrazna sredstva, ki jih je igralsko odlično posredovala, itd. Ravno gledališče je tista vrsta umetniškega komuniciranja, kjer se najlažje podirajo vse jezikovne pregrade, saj je gledališki jezik tako bogat, da lahko vsakdo najde v njem svoj prevodni katalizator.

Slovensko ljudsko gledališče iz Celja je gostovalo v Sarajevu na prvem festivalu in vse do lanskega leta nič, ko je predstavilo Kroetzovo Moško zadevo. Letošnji nastop je utrdil njegove pozicije tudi na tem festivalu, ista predstava pa bo ob koncu aprila burila duhove še v Novem Sadu. Dve zlati lovorjevi odličji za predstavo Čarovnica iz Zgornje Davče je priznanje, ki mora opogumiti tudi nas, gledalce.

DRAGO MEDVED